

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	BİO 305, İnsan və heyvan fiziologiyası, 6 AKTS
	Departament	Həyat Elmləri
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Xəzər Universitetinin doktorantı Şəfiyeva G.
	E-mail:	gulya3175@yandex.ru
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev küç. 478 Cümə otaq 305 və 306
	Məsləhət saatları	Tələbələrə razılaşmadan sonra vaxt təyin ediləcək
Prerekvizitlər	İnsan anatomiyası	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Kazımov, Əhməd Hacı oğlu. Normal fiziologiya: Azərbaycan Tibb Universitetinin əczaçı tələbələri üçün dərslik / Ə. H. Kazımov; elmi red. S. C. Əliyev; Azərbaycan Tibb Universiteti.- Bakı: Təbib, 2022.- 352 s. 2. «Физиология человека и животных» Под общей редакцией профессора Д.Л. Теплового 2017 3. Human and Animal Physiology, Wageningen University & Research 2024 4. Ə.H.Əliyev,F.Ə.Əliyeva,V.M.Mədətova “İnsan və heyvan fiziologiyası” Bakı 2007. Əlavə vəsaitlər: 1. Сергеев, И. Ю. Физиология человека и животных. Нервная система : учебник и практикум для вузов / И. Ю. Сергеев, В. А. Дубынин, А. А. Каменский. — Москва : Издательство Юрайт, 2025. — 373 с. — (Высшее образование). 2. Patoloji fiziologiya: dərslik / S. C. Əliyev, M. B. Talışinskaya, G. H. İbrahimova [et al.]; elmi red. S. C. Əliyev; Azərbaycan Tibb Universiteti.- Bakı: MSV Nəşr, 2023.- 315 s. 3. «Физиология человека и животных» Ловат Максим Львович 2019	
Kursun təsviri	İnsan və heyvan fiziologiyası kursunun tədrisi zamanı fiziologiyanın inkişaf tarixi (giriş), əsas anlayış və prinsipləri, hüceyrə fiziologiyasının əsasları, oyanıcı toxumaların fiziologiyası və sabit cərəyanın oyanıcı toxumalara təsiri, əzələ fəaliyyəti, mərkəzi sinir sisteminin ümumi və xüsusi fiziologiyası,vegetativ fəaliyyətin sinir tənzimi və daxili sekresiya vəzilərinin fəaliyyəti, qan sisteminin fiziologiyası, qan dövrəni,ürək fəaliyyəti, tənəffüs, həzm prosesi, maddələr və enerji mübadiləsi, bədən temperaturu və izotermiya, ifrazat sistemi, əməyin fiziologiyası,analizatorların ümumi fiziologiyası, ali sinir fəaliyyəti haqqında məlumat veriləcəkdir. Eyni zamanda İnsan və heyvan fiziologiyası kursu üzrə elmi araşdırmaların obyektı olan insan və heyvanda baş verən fizioloji proseslərin geniş və hərtərəfli öyrənilməsi üçün müxtəlif laboratoriya işləri yerinə yetiriləcəkdir.	

Kursun məqsədləri	Tələbələrə insan və heyvan orqanizminin hüceyrə, toxuma, orqan və sistemlərinin funksiyasını, onların bir-biri ilə, eləcə də orqanizmin xarici mühitlə qarşılıqlı əlaqəsini, fizioloji proseslərin səbəbini və tənzimi mexanizmini öyrətməkdir. Tələbələrə orqanizmin ayrı-ayrı orqanlarının funksiyalarını və xüsusiyyətlərini mənimsətməkdir. Tələbələrə fizioloji tədqiqatların hazırkı və gələcək elmin inkişafı üçün vacibliyini mənimsətməkdir. Tələbələrin akademik potensialını aşkarlamaq, onları elmə həvəsləndirmək və bu işdə onları dəstəkləməkdir.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər: - Çoxhüceyrəli orqanizmlərin, xüsusilə insanın orqanlar sisteminin quruluşunu və funksiyalarını - Orqanizmdə normal fiziologiyasının molekulyar və hüceyrəvi əsaslarını - Canlı orqanizmin onu əhatə edən xarici mühitlə mübadilə prosesində əlaqəsini təmin edən fizioloji prosesləri - Orqanizmin xarici təsirlərə cavab reaksiyalarını və öz növbəsində orqanizmin özünün də xarici mühitə təsir yollarını - Orqanizmin funksional prosesləri və fəaliyyəti arasında qarşılıqlı əlaqəni - Fizioloji sistemlərin funksiyalarının mexanizmini - Fizioloji diaqnostika, profilaktika və müalicə üsullarının əsas prinsiplərini - Elmi tədqiqat işlərində fizioloji reaksiyaların və testlərin mühüm rolunu - Elmi-tədqiqat işlərində fizioloji reaksiyaların molekulyar əsaslarını və alınan nəticələrin qiymətləndirilməsini		
Tədris metodları	Məşğələ		x
	Qrup müzakirəsi		x
	Praktiki tapşırıqlar		x
	Praktiki məsələnin təhlili		x
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)	Semestr ərzində mütəmadi	10
	Tapşırıq	Semestrin ərzində	5
	Davamiyyət	Semestrin ərzində	5
	Aktivlik	Hər dərs	10
	Aralıq imtahanı	Cədvəl üzrə	30
	Final imtahanı	Cədvəl üzrə	40
	Yekun		100

Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Dərsin təşkili - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (<i>Quiz</i>) yoxlanılacaqdır. - Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri <u>şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi</u> ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə orta qiyət çıxarılacaqdır (<i>Fəallıq</i>). - Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərsdə daha geniş məlumat veriləcəkdir (<i>Prezentasiya</i>). - Semestr ərzində <i>fərdi laborator işi</i> aparılması vacibdir. Laboratoriya dərində ağ xalat geyilməlidir. Laborator işinin nəticələri tələbələrin dəftərlərində protokollaşdırılmalıdır, bu qaydalarla dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır.			
	Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.			
	Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları Tələbə dərsə 15 dəqiqədən artıq gecikdiyi halda qayıb qoyulur, lakin onun dərsdə iştirak etməsinə icazə verilir.			
	Yoxlama işi Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər.			
	İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır.			
	İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır.			
	Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.			
	Tələbələrin davranış qaydaları <i>Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.</i>			
	Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
	Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	19.09.25	Hüceyrə fiziologiyası. Hüceyrə metabolizminin molekulyar – genetik mexanizmi. Oyanan	Əsas dərslik 1 Fəsil 2, 3 və 4-cü səh 25 - 69	

		toxumaların bioelektrik prosesləri	
2.	26.09.25	Əzələlərin quruluşu və funksiyaları. Əzələ yığılmalarının mexanizmi	Əsas dərslik 1. 5-cü Fəsil Səh 71 - 81
3.	3.10.25	Mərkəzi sinir sisteminin fiziologiyası	Əsas dərslik 1. 6-cü Fəsil Səh 81 - 91
4.	10.10.25	Vegetativ sinir sisteminin fiziologiyası	Əsas dərslik 1. 8-cü Fəsil Səh 108-121
5.	17.10.25	Ali sinir fəaliyyətinin fiziologiyası (şərti və şərtsiz reflekslər – növləri, xüsusiyyətləri, sinir sisteminin tipləri, birincili və ikincili siqnal sistemi, yaddaş, təfəkkür, şüur, yuxu, motivasiya və emosiya)	Əsas dərslik 1. 7-cü Fəsil Səh 91 - 108
6.	24.10.25	Analizatorların fiziologiyası	Əsas dərslik 1. 10 -cü Fəsil Səh 131 -148
7.	31.10.25	Aralıq imtahanı	
8.	7.11.25	Endokrin sistemin fiziologiyası (qalxanabənzər, qalxanabənzər ətrafı vəzilər, çəngələbənzər vəzilər, böyrəküstü vəzilər)	Əsas dərslik 1. 12-cü Fəsil Səh 168 – 173 175 - 178
9.	14.11.25	Endokrin sistemin fiziologiyası (mədəaltı vəzi, cinsiyyət vəziləri, hipofiz və epifiz vəzilər)	Əsas dərslik 1. 12-cü Fəsil Səh 173 – 175 178 - 183
10.	21.11.25	Qan-damar sisteminin fiziologiyası. Hemodinamikanın və limfa dövrəsinin qanuna uyğunluqları. Qanın qoruyucu funksiyaları	Əsas dərslik 1. 13-14- cü Fəsil Səh 183 - 223
11.	28.11.25	Tənəffüsün fiziologiyası (Tənəffüs hərəkətlərinin qeyd edilməsi. Ağciyərlərin həyat tutumunun ölçülməsi. Tənəffüs zamanı ağciyərlərin həcmnin dəyişməsi).	Əsas dərslik 1. 15 - cü Fəsil Səh 223- 249
12.	5.11.25	Həzm sisteminin fiziologiyası	Əsas dərslik 1. 16- cü Fəsil Səh 249 - 268
13.	12.11.25	Maddə və enerji mübadiləsinin fiziologiyası	Əsas dərslik 1. 17- cü Fəsil Səh 268 - 278
14.	19.11.25	İfrazat sisteminin fiziologiyası. Cinsiyyət sisteminin fiziologiyası	Əsas dərslik 1. 18 - cü Fəsil Səh 278 - 294
15.	26.11.25	Adaptasiya prosesinin fiziologiyası. Qocalma və apoptoz. Qocalığın nəzəriyyəsi	Əsas dərslik 1. 19- 21- cü Fəsil Səh 294-307 319 - 330
		Final imtahanı	